

ADATOK AZ OMKDK 1971. ÉVI KÖNYVTÁRI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Benedek Jenő

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

Bevezetés

Az OMKDK szervezeti keretei között működik az ország egyik legnagyobb, gazdag műszaki, műszaki-gazdasági és természettudományos állománnyal rendelkező nyilvános szakkönyvtára, melynek használati döntő többségben az ipari termelés, a kutatás és a műszaki fejlesztés szakemberei, - mérnökök, technikusok - továbbá az egyetemek tanszemélyzete, egyetemi hallgatók és ipari munkások. Fejlett könyvtári szolgáltatásainak leglényegesebb mutatói /állomány- és olvasóforgalom, bibliográfiai és xerox-szolgáltatás stb./ azt jelzik, hogy a könyvtár igénybevétele 1971-ben rekordmértékűre ért el.

E folyóirat hasábjain immár hosszabb idő óta alkalom nyílik arra, hogy a könyvtár működéséről évről-évre számot adjunk. E számadás tükrében a fejlődés egyenes vonala mellett makacsul jelenlévő nehézségek és ellentmondásokra utaló tényezők is megfigyelhetők. Ez alkalommal az éves beszámoló során néhányra ezekből is rá kell mutatni, nemcsak azért, hogy a könyvtár működéséről az évről-évre jelentkező beszámolók nyomán teljesebb képet adjunk, hanem azért is, mert a nehézségek és ellentmondások feltárása és elemzése nélkül kisebbek a lehetőségek elhárításukra is.

Munkatervi célkitűzések és feladatok

A nyilvános könyvtárat működtető Könyvtári Igazgatóság 1971. évi általános célkitűzéseit és rendeltetésszerű munkatervi feladatait változtatlanul az alábbi két tevékenységi területre alapozta:

a/ az ipari termelés, a tudományos kutatás és a műszaki fejlesztés területein dolgozó szakemberek szakirodalmi igényeit könyvtári eszközökkel szolgálja;

b/ szakirodalmi bázisa az OMKDK egyéb - szakirodalmi tájékoztatóval foglalkozó - egységeinek, társigazgatóságainak.

A Könyvtár adottságai és rendeltetésszerű feladata határozták meg a Könyvtári Igazgatóság 1971. évi tervében az állománygyarapítás, a feldolgozás és könyvtári szolgáltatások fontosabb mutatóit, figyelembe véve természetesen azokat a lehetőségeket, amelyeket az anyagi keretek erre az évre biztosítottak. Az anyagi keretek az előző évi szint tartását célozták. Ez konkrétan a szakirodalom beszerzésénél az áremelkedések ellensúlyozására az összeg 10%-os növelését, egyéb területeken az 1970. évi mutatókat jelentette. Ezért az 1971. évi terv csupán minőségi fejlesztési elemeket tartalmazott, mégpedig a beszerzendő szakirodalom gondos és szakszerű válogatását, a könyvtári munkafolyamatok finomítását és az olvasói igények jobb, színvonalasabb kielégítését célzó intézkedéseket.

Ebben az évben is aktívan részt vettünk a matematika, fizika, kémia és közgazdaságtan területein működő szakirodalmi kooperációs bizottságok munkájában, és feladatunknak tekintettük a műszaki területeken jelentkező kooperációs igények segítségét, esetleg alapkönyvtári funkció vállalásával is. Gyarapítási politikáknak mindenképpen figyelemmel kell kísérnie ezeket a kooperációs mozgásokat, hiszen az adott keretek között a beszerzési koordináció segíthet abban, hogy a szükségtelen átfedések csökkentésével érrünk el megtakarításokat.

Minőségi jellegű célkitűzés volt a gépesítés lehetőségeinek további felhasználása mind a feldolgozó munkában, mind pedig egyes gyűjteményrészek kiadványszerű feltárásában.

Szembe kellett néznünk a várható nehéz raktári helyzettel is, s erőfeszítéseket kellett tennünk annak érdekében, hogy olvasóink ebből minél kevesebbet vegyenek észre.

Az állománygyarapítás eredményei és ellentmondásai

A Könyvtári Igazgatóság a munkatervben megállapított tervszámoknak megfelelően általában teljesítette beszerzési tervét,

amint azt az 1. táblázat is mutatja.

1. táblázat

Gyarapodási és állományadatok

Gyűjtemény	Gyarapodás		1971. évi terv	Össz- állomány
	1970	1971		
Könyv /kötet/	13 419	14 115	13 800	306 762
Periodikum /cim/	5 179	5 183	5 280	122 039
Fordítás /db/	42 300	36 300	34 000	415 250
Összesen	60 898	55 598	53 080	844 051

A táblázatból kitűnik, hogy a könyvjellegű kiadványok beszerzésében némi túlteljesítés is mutatkozik. E túlteljesítésen belül azonban a vétel - amely tudnivalóan a gyarapítási politika leginkább meghatározó része - a tervezett 7800 egység helyett 7444 egység volt. /A teljesítést, illetve túlteljesítést a kötelespéldány és ajándék magasabb aránya magyarázza!/. Örvengetes ezen a téren a nehezen hozzáférhető és évek óta szorgalmazott, USA-ból eredő kutatási- és fejlesztési jelentések /reportok/ nagyobb mennyiségű beérkezése /2534 db/. Ezt a zömében mikrolapon beszerzett információanyagot kifejezetten azokból a tárgykörökből válogatta ki beszerzésünk, amelyek a 4. ötéves tervben kifejezésre jutó gazdaságpolitikai célkitűzések megvalósításához, a kiemelt jelentőségű ágazatok /számítástechnika, gépészet, automatika, műszer- és híradástechnika/ fejlesztéséhez nyújthatnak szakirodalmi támogatást.

Mivel ez a hasznos információs anyag a megszokottól eltérő és a felhasználók körében nem túlságosan kedvelt adathordozón /mikrofilm, mikrofilmlap/ jelentkezik, jó könyvtári propagandával /korszerű leolvasó-készülékeink megismertetése, az anyagot sokoldalúan feltáró kiadvány közreadása stb./ kell felhívni rá az illetékes szakemberek figyelmét.

A könyvgyűjtemény szakok szerinti gyarapodásáról a 2. táblázat ad számot.

Érdekes megfigyelésre ad lehetőséget, ha ebből a táblázatból kiemeljük azt a 10 szakterületet, amelyekben számszerűleg a legnagyobb volt az év folyamán a beszerzés.

Ez a 10 szakterület - a 3. táblázat A. része szerint - 8233 kötetével az összes beszerzés 58,5%-át adja és magában foglalja az olyan népgazdasági fontos és kiemelt ágazatokat, mint az automatika, gépészet, közlekedés, elektro- és híradástechnika, építészet. Érdekes a közgazdasági tudományok /belevonva az üzemszervezés és ipargazdaság szakirodalmát is/ vezető helye 1434 kötetrel. Ez szemléltetően mutatja a gazdaságpolitika alapkoncepciójának, az intenzív

2. táblázat

A könyvgyarapodás szakok szerinti megoszlása

Szakterület	Könyvtári egységek száma	Százalékos megoszlás
Tájékoztatásügy könyvtárügy	641	4,5
Lexikonok, szótárak	185	1,3
Társadalomtudományok	186	1,3
Közgazdasági tudományok	1 158	8,3
Matematika	426	3,0
Csillagászat, geodézia	110	0,8
Fizika	711	5,0
Atomfizika, atomtechnika	456	3,0
Kémia	617	4,4
Geológia, mélyfurás	146	1,0
Anyagvizsgálat. Korrózió	287	2,0
Energia, erőművek	320	2,3
Gépészet	869	6,2
Elektrotechnika	678	4,8
Híradástechnika	640	4,5
Motorok, erőgépek	253	1,8
Szerszámgépek, fémmegmunkálás	366	2,6
Bányászat	59	0,4
Raditechnika	26	0,2
Mélyépítés, ut, vasut	265	1,9
Építészet	530	3,8
Vízépítés	261	1,8
Egészségügyi technológia	76	0,5
Közlekedés	659	4,7
Űrhajózás, rakétatechnika	40	0,3
Mezőgazdaság	151	1,1
Nyomda- és papíripar	72	0,5
Üzemszervezés, ipar- gazdaság	276	2,0

2. táblázat folytatás

Szakterület	Könyvtári egységek száma	Százalékos megoszlás
Raktározás, anyagmozg. csom.	318	2,3
Vegyipar	393	2,8
Tűzeléstechnika, fűtéstechnika	218	1,5
Élelmiszeripar	149	1,1
Úveg- és építőanyag-ipar	196	1,4
Kohászat	353	2,5
Bőripar	8	0,1
Faipar	37	0,3
Textilipar	171	1,2
Gumi- és műanyagipar	233	1,6
Finommechanika, műszerek	403	2,9
Automatika, számítógépek. Kibernetika	1 061	7,5
Barkácsolás	11	0,1
Műszaki rajz	31	0,2
Film, foto	69	0,5
Összesen	14 115	100,0

fejlesztésnek szakirodalmi vetületét. Mutatja azt, hogy a korszerű technika és a gazdaságossági vonatkozások milyen elválaszthatatlan kapcsolatban vannak egymással és azt is, hogy az OMKDK műszaki-gazdasági tájékoztatási tevékenységéhez a Könyvtár milyen komoly mértékben adja kézhez a szakirodalmat.

E rövid elemzés alapján megkockáztatható az a megállapítás, hogy a beszerzési törekvések összhangban vannak a 4. ötéves terv iparfejlesztési feladataival és a párt- és kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseivel. A szakirodalom ez irányú felhasználását illetően bizonyos további kontroll-lehetőséget nyújt az a tárgyévből elvégzett és az 1969-ben beszerzett könyvek közül 2909 tőkés és NDK eredetű mű kölcsönzési forgalmára vonatkozó vizsgálat. A sokoldalú - és még nem lezárt - elemzési lehetőségből a 3. táblázat az 1971. évi beszerzésből kiemelt 10 szakterület rangsorát állítja szembe a kölcsönzésben kialakult nagyságrenddel /B. rész/. Megállapítható e szembeállítás nyomán, hogy a kölcsönzésben vezető 10 szakterület szinte teljességgel megegyezik a gyarapítás vezető szakterületeivel. Olykor a sor-

3. táblázat

A beszerzés és kölcsönzés összehasonlító táblázata

A			B		
1971. évi beszerzés			Kölcsönzés 1969. évi beszerzésekből		
Szakterület	Össz. kötet	%	Szakterület	Össz. kötet	%
Közigazdasági tudományok. Üzemszervezés, ipargazdaság	1 434	10,3	Közigazdasági tudományok. Üzemszervezés, ipargazdaság	240	13,42
Számítástechnika, automatizálás	1 061	7,5	Kémia - Vegyipar	234	13,14
Kémia - Vegyipar	1 010	7,2	Számítástechnika, automatizálás	186	10,40
Gépészet	869	6,2	Elektrotechnika	160	8,77
Fizika	711	5,0	Fizika	118	6,55
Elektrotechnika	678	4,8	Tájékoztatásügy	108	6,07
Közlekedés	659	4,7	Szerszámgépipar, finommegmunkálás	69	3,80
Tájékoztatásügy	641	4,5	Matematika	67	3,76
Híradástechnika	640	4,5	Építőipar	60	3,30
Építészet	530	3,8	Mélyépítés, ut-vasút	51	2,86
Összesen	8 233	58,5	Összesen	1 293	72,07
Összes beszerzés	14 115 kötet		Összes kölcsönzés	1 779 kötet	

rendben is alig van eltérés. Megkockáztatható tehát az a megállapítás is, hogy a beszerzés és a felhasználás egybevetése általában helyes tendenciát jelez. /Más jellegű vizsgálatot igényel az az egybevetés, amely számos beszerzett mű elégtelen forgására mutat rá!/

Az állománygyarapítás eredményei mellett azonban vannak e téren olyan ellentmondások is, amelyek évről-évre egyre nehezebben gyűrhetők le. A műszaki és a természettudományos szakirodalomnál az utóbbi 10-15 év során két lényeges tendencia figyelhető meg:

- a/ a szakirodalmi termés erőteljes növekedése,
- b/ a szakirodalom árának állandó emelkedése.

A szakirodalom növekedésének üteméről a Leipziger Börsenblatt az UNESCO adataira hivatkozva megállapítja, hogy az 1956-1965 közötti évtized során a világ könyvtermése 57%-kal növekedett.*

A folyóiratok számának növekedéséről több adat is forog szakmai körökben. "A tudományos műszaki kutatás területén megjelenő publikációk száma már meghaladja az évi 2 milliót. Az információk több mint 30 000 különféle szakfolyóiratban szóródnak szét."** Előszörményező könyvtársaink tapasztalata szerint évente mintegy 500 olyan új műszaki és természettudományos folyóirat kerül mutatószámokként kezükbe, amelyek beszerzése indokolt volna.

A szakirodalom ármozgása a tőkés világpiacra állandó inflációt mutat. A könyvek áremelkedéséről a Publishers' Weekly 1970/1971. 6. számából kiemelt adatok a bennünket érdeklő 3 szakterületen az alábbi képet nyújtják:

/1957-1959 = 100/	1969
Közgazdaságtan	154,6
Természettudományok	146,9
Műszaki könyvek	160,5

Ugyanez a periodikumoknál az Ulrich's International Periodicals Directory 1969-1970 szerint:

/1957-1959 = 100/	1969
Közgazdaságtan	162,7
Kémia - Fizika	264,9
Mérnöki /Engineering/ tud.	203,3
Könyvtartudomány	193,0
Matematika, botanika, geológia	266,5

* Az adatot A Könyv 1969. 2.sz.-ból vettük át.

** BALÁZS Sándor: Mai dokumentációs irányzatok. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 18.évf. 1.sz. 1971. p.1.

Az USA-ból származó periodikumok ármozgásáról a Library Journal*
közöl adatokat. Eszerint:

/1957-1959 = 100/	1969	1970
Közgazdaságtan	162,7	182,1
Kémia - Fizika	264,9	333,2
Mérnöki /műszaki/ tudományok	203,3	223,5
Könyvtártudomány	193,0	222,0
Matematika, botanika, geológia	266,5	288,8

Saját tapasztalataink, illetve az utolsó két év ide vonatkozó tényadatai szerint is erősen érzékelhető a tőkés eredetű szakirodalom nagymérvű áremelkedése /4. táblázat/.

4. táblázat

	Átlagár/Ft		Áremelkedés
	1970	1971	%
Könyv	784	907	15,68
Periodikum	1598	1987	24,34

Az 1971. évi 10%-os beszerzési keretnövelés ezek szerint nem lehet elégséges még az előző évi szint biztosítására sem. Annak ellenére, hogy a Könyvtári Igazgatóság a szakirodalom beszerzésére biztosított keretet túllépte és a /jelentős/ többletet az intézet fejlesztési alapjából kellett pótolni, a periodikus kiadványok beszerzésénél addig évről-évre kimutatható növekedő irányzat 1971-ben meg is szakadt. Ez azért is sajnálatos, mert ez a kiadványtípus viszonylag gyorsan ad hírt a műszaki élet eseményeiről, új eredményeiről és éppen ezért az OMKDK dokumentációs tevékenysége szempontjából is elsődleges fontosságú volna a gyűjtemény fejlesztése. Törekednünk kell tehát arra, hogy beszerzési keretünket a szinten tartás és fejlesztés érdekében évente legalább 20%-kal növeljük.

A periodikumok gyarapodásának nyelvek szerinti megoszlásáról az 5. táblázat nyújt képet.

* 95.k. 13.sz. 1970.jul. p.2427-2429.

5. táblázat

A periodikumok gyarapodásának nyelvek szerinti megoszlása

Nyelv	Összesen	Gyarapodás vételi útján
Magyar	547	124
Orosz	492	407
Cseh	127	72
Lengyel	108	86
Román	68	50
Szerb	55	23
Bolgár	16	11
Német	907	676
Angol	1921	1456
Francia	452	314
Olasz	79	61
Spanyol	27	2
Egyéb	88	51
Összesen	4887	3333
Többes példányok száma	296	
Összesen	5183	

Feldolgozás

Könyvtári feldolgozó-állományfeltáró munkánk a tárgyévben tovább fejlődött. Ütemesebb lett a könyvek és periodikumok feldolgozási folyamata /címleírás, osztályozás stb./, az új beszerzésekre pontosan szabályozott időközökben továbbbitjük a raktárakba, illetve ennek megfelelően bővülnek gyors útemben az olvasói katalógusok is. Az OMKDK kiterjedt katalógus-hálózatát állandó karbantartást, illetve fejlesztést igényel. Az e téren mutatkozó lemaradások csak több éves munkával hozhatók be. Az előző években beállított új katalógusszekrények csak külsőleg mutatnak fejlődést, 1971-ben azonban már megindult katalógusaink tartalmi értékelése és a tennivalók számbavétele is.

Az osztályozást végző kollektiva tanulmányszerűen feltárta a szakkatalógusok jelenlegi helyzetét, meghatározta a könyv- és fordításgyűjtemény osztályozási követelményeit és hozzáfogott az egységes irányelvek kialakításához. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy az időszaki kiadványok szalagszerű feldolgozásának megszervezése, e kiadvány-

tipus házi címleírási szabványának és feldolgozásának ügyrendje is napirendre került ebben az évben, akkor az 1971. évet valóban fejlődésünk jelentős szakaszának tekinthetjük.

Olvasó- és állományforgalom

A bevezetés során említettük, hogy a könyvtár az olvasó- és állományforgalom terén 1971-ben csúcseredményt ért el. Az év folyamán 272 nap - heti 55 órá-

ban - összesen 2524 óra alatt 113 572 statisztikailag nyilvántartott olvasó vette igénybe a könyvtár szolgáltatásait /1970-ben ez a szám 90 127 volt!/-

Növekedett azoknak a száma, akik a referenz-szolgálat és az olvasói katalógusok útján kaptak tájékoztatást, és a hét meghatározott napjain működő szakirodalmi tanácsadó- /kémia, híradástechnika, elektrotechnika, üzemszervezés, szabványosítás/, valamint fordítószolgálat /angol, orosz, német nyelven/ igénybevétele is fokozódott.

Az állomány- és olvasóforgalomról a 6., 7. és 8. táblázat ad képet:

6. táblázat

Állományforgalom

Dokumentumfajta	Helyben olvasott egységek száma	Kölcsönzött egységek száma	Összesen
Könyv	162 521	75 208	237 729
Periodikum	86 598	29 960*	116 558
Fordításmásolat	54 645	20 722*	75 367
Összesen	303 764	125 890	429 654

* Másolási információszolgáltatás céljára.

7. táblázat

Másolat-szolgáltatás /Xerox, Océ stb./

	Egységek száma	Oldalak száma
Könyv	1 990	13 829
Periodikum	13 661	114 576
Összesen	15 651	128 405

8. táblázat

Az olvasók megoszlása foglalkozás szerint

Olvasóforgalom	Beiratkozott olvasók %	Helybenolvasók	
		Könyvolvasók %	Folyóíratolvasók %
Mérnök, technikus	40,0	48,6	39,5
Munkás	6,0	5,0	7,0
Egyéb műszaki	5,0	5,0	8,0
Egyetemi tan- személyzet	2,0	3,0	6,0
Egyetemi és fő- iskolai hallgatók	24,0	21,4	16,5
Tanulók	6,0	4,0	7,0
Egyéb	17,0	13,0	16,0
Összesen 12 589	100,0	100,0	100,0

Raktári gondok
és feladatok

Az igénykielégítés minőségének egyik fokmérője az, hogy mennyi időt kell az olvasónak várakozással töltenie, amíg a kért irodalmat /könyv, fordítás, folyóirat stb./ kézhez kapja. A legutóbbi időig könyvtárunk eredményei

ezen a téren nem voltak rosszak. Az olvasók viszonylag gyorsan, max. 15-20 perces várakozás után megkapták a központi raktárakban lévő anyagot. Ma már ez az időhatár egyre nehezebben tartható, aminek oka a raktárak tulzsufaltsága, az anyag szétszórtsága. Ezen túlmenően még egyéb körülményekkel is számolni kell. A központi raktárak már évekkel ezelőtt megteltek, és az egyébként is elégtelen ütemben épülő külső raktárak a műszaki irodalomnak egyre több kurrens részét fogadják magukba. Állandó raktári mozgatással csak annyit tudunk elérni, hogy a központi raktárakban az utolsó 10-12 év szakirodalma kapjon helyet, míg a régebbi anyag a külső raktárakba kerül. Nyilvánvaló, hogy az 1950-1960 évek közötti szakirodalom még élő és erősen használt anyag, amelynek a külső raktárakból való szolgáltatása egészen új feladatokat, egyre növekvő megterhelést jelent az olvasószolgálat számára. A közeljövőnek ezekkel a feladatokkal mindenképpen szembe kell néznie.

Az állományapasztás elsőrendűen az állomány tisztítását, a gyűjtőkörtől idegen anyagok, fölös példányok kiiktatását tekinti céljának. Ilyen megfontolások alapján 15 419 könyvjellegű kiadvány és 80 600 db fordítás került ki az állományból. A selejtezés során a társintézmények, a műszaki könyvtárak a felajánlott anyagból 5365 egységet vet-

tek át, sőt ez alkalommal először az ÁKV-Antikvár részlegét is bevon-
tuk a partnerek körébe. Az említett mennyiség kivonása a raktárból
némi enyhítette a súlyos raktári gondokat is.

Könyvtári kiadványok,
bibliográfiák

A Könyvtári Igazgatóság különbö-
ző kiadványok közreadásával igyekezett
szélesebb körben is megismertetni a
beszerzett szakirodalmat, segíteni az
azokban lévő információk érték haszno-
sítását.

A termelésben közvetlenül foglalkoztatott szakmunkások, műveze-
tők, technikusok számára A tudományos és technika újdonságai magyar
nyelven című sorozatunkban ez évben is megjelent öt ajánló bibliográ-
fia:

48.sz. Műanyagok az építőiparban III.

49.sz. Fémragasztás

50.sz. Autóbuszok gyártása és üzemeltetése; javítási és karban-
tartási munkák

51.sz. A víztisztítás és annak jelentősége

52.sz. Tranzisztoros stabilizátorok

A szovjet szakirodalom propagálása céljából A szovjet könyvek
ajánló jegyzéke című sorozatban a tárgyévben az Automatizálás című
bibliográfia jelent meg.

E kiadványokat a Könyvtári Igazgatóság térítésmentesen juttatja
el a figyelem felhívása után az igénylőkhöz.

Kéthavonként pontosan megjelent a XX. évfolyamát záró Új Könyv-
beszerzések című kiadvány, mellékletében hirt adva az év új periodí-
kum-beszerzéseiről, a műszaki felsőoktatási jegyzetanyagáról, az un.
időleges érvényű katalógus- és prospektusanyagról. A kiadvány önkölt-
ségi áron, előfizetés útján kerül forgalomba. Az előfizetett sorozat-
ok száma évek óta emelkedik.

A tervévben jelent meg a Kongresszusi kiadványok az OMKDK állo-
mányában 1945-1968. I-II.k. című bibliográfia és index. /Ára 120 Ft/
fogadtatása szakmai körökben kedvező volt. A kiadvány külföldi part-
nereinknél hasznos csereanyagnak bizonyult. A felajánlott példányok
ellenében számos - komoly deviza kihatású - kiadványt sikerült besze-
rezni. E kiadvány gépi előállítású indexe lehetővé tette a műszaki-
lag értékes dokumentumok többirányú tartalmi megközelítését.

Hasonló megfontolások és szerkesztési elgondolások alapján az
OMKDK tájékoztatásgepesítési csoportja közreműködésével nyomdakész
állapotba került egy másik igen értékes gyűjteményrész - a már koráb-
ban tárgyalt - kutatási és fejlesztési jelentések /reportok/ két kö-

tetre tervezett és tartalmilag ugyancsak több megközelítést kínáló index-rendszerű bibliográfiája.

A Könyvtári Igazgatóság tovább kíván haladni azon az uton, amely a könyvtáros szakember és a számítógépek szakembereinek együttműködése révén a könyvtári feldolgozás és tájékoztatás korszerű eszközeit teremti meg. Polyamatos munkáknak tekintjük az említett gyűjteményrészekről készülő - évenként közreadandó - kiadványok megjelentetését, majd az anyagi lehetőségekhez mérten - a talán legfontosabbnak, a periodikumgyűjteménynek, teljes gépi feldolgozását is.

Törekvések
a munkahelyi közérzet
javítására

1971. évi munkatervünkben szerepelt olyan törekvés is, amely a bérezésben leginkább elmaradt könyvtárosi kategóriákban /a 7024, 7025, 7026 és 7027-es besorolású főkönyvtáros, illetve könyvtáros I., II., III. szak-

képzettségű könyvtárosok/ lévőék bérének javítását tűzte ki célul. Sikerkült is e vonatkozásban eredményeket elérni; az Igazgatóság beralapja az 1971. év során jelentősen növekedett.

Célprémiummal jutalmaztuk azokat a szükséges elemzéseket és egyéb feladatok elvégzését, melyek - kapacitás hiánya és más okok miatt - a munkatervbe egyébként nem voltak beépíthetők. Ez a megoldás egyúttal lehetőséget adott arra is, hogy a premizálás /jutalmazás/ elbírálásánál a ténylegesen mérhető többletmunka alapján értékeljünk. A tervében a könyvtári dolgozók számára magas prémium- és jutalomösszegeket adtunk ki.

A bérkorrekciók, a jó munkákat premizáló pénzjutalmak és az OMKDK összdolgozóit érintő egyéb előnyök /törzsgárdatagok megbecsülése stb./ némileg csökkentették azt az elszívó hatást, amelynek dolgozóink, elsősorban a vállalati és szaktájékoztatási társintézetek részéről, ki vannak téve. Ezen az uton tovább járva és a munkakörülményeket hathatósan javítva kell olyan munkahelyi légkört kialakítani, hogy a régebben itt dolgozó és munkájukat becsülettel ellátó munkatársaknak ne legyen érdekük a munkahely elhagyása, illetve a fiatalok is szívesen maradjanak a Könyvtári Igazgatóságon.

BENEDEK, J.: An account of the activities of OMKDK /Hungarian Central Technical Library and Documentation Center/ in 1971

The circulation of the material and the attendance of the public, special /research/ library operating within the framework of OMKDK achieved a record in 1971. As will be seen in the tables, the Library's customers - whose overwhelming majority consists of engineers, technicians and highly skilled workers of industrial companies, R+D institutes, and graduate students of technical universities - used a total of 430 000 library units. The number of xerox-copies of items belonging to various collections of the Library also increased.

The Library's acquisitions department has to face same problems as most public libraries. These include:

- a powerful increase in special literature production,
- a steady increase in book and other document prices.

Giving data on this subject on the basis of the pertinent literature and the local experiences, the report points out that the average price of books increased by 15,68 per cent and that of periodical by 24,34 per cent as compared to 1970.

The report also gives highly interesting comparative data on loans in the 10 priority subject fields of the Library's acquisition policy and also on the circulation of books, acquired in 1969, in the 10 mostly used fields. Several other tables show the breakdown of acquisitions by types of publications, way of acquisition, etc.

The reader is also given information on some achievements of the Library's document processing, thus e.g. on the processing of Hungarian technical publications in 48 hours, on efforts aimed at formulating uniform directives for classification, and on the state of machine-produced book-format catalogs.

Part of the Library's publications are prepared for skilled worker and technicians employed in production while another part for specialists engaged in research and development work. Publication in increasing numbers are produced jointly by librarians and computer specialists.

A separate chapter of the report is devoted to the scarcity of the Library's storing capacity with particular view to difficulties arising from extramural stacks, and to the necessity of surveying the related tasks to be performed.

By way of conclusion, the report makes mention of some endeavours to improve the climate in the working places. Certain results in this field, too, are worthy of mention.

БЕНЕДЕК, Й.: Данные о библиотечной деятельности Венгерской Центральной Технической Библиотеки и Центра Научной и Технической Информации (ВЦТБЦНТИ) за 1971 г.

Оборот фонда и читателей публичной научно-технической библиотеки, действующей в организационных рамках ВЦТБЦНТИ, в 1971 году достиг рекордной величины. Таблицы показывают, что потребители — в подавляющем большинстве инженеры, техники и квалифицированные рабочие промышленных предприятий, научно-исследовательских и опытно-конструкторских институтов, а также выпускники технических университетов — использовали 430 000 библиотечных единиц. Увеличилось число ксерографических копий, изготовленных с разных единиц фонда.

Комплектование фонда сталкивается с теми же трудностями, как и в большинстве публичных библиотек. Эти трудности:

стремительный рост количества и
постоянное повышение цен технической литературы.

В статье сообщаются данные и показывается, что по сравнению с 1970 г. средняя цена книг увеличилась на 15,68 %, а средняя цена периодики на 24,34 %.

В статье содержатся интересные сравнительные данные о 10 специальных областях, сочтенных наиболее важными с точки зрения комплектования и о 10 наиболее ходких по выдаче читателям областях по приобретенным в 1969 году книгам. В других таблицах показывается распределение новых поступлений по типам изданий, по способу комплектования и т.д.

Читатель получает сведения о некоторых результатах библиотечной обработки. Так напр. о прохождении цикла обработки венгерскими техническими изданиями за 48 часов, о стремлениях к выработке единых принципов предметизации, о положении переплетных каталогов, изготовленных машинным путем.

Часть библиотечных изданий готовится для квалифицированных рабочих, техников, работающих непосредственно на производстве, другая часть для специалистов, принимающих участие в исследовательской работе. При подготовке изданий все чаще осуществляется совместная работа библиотечных специалистов и специалистов механизаторов.

Отдельное внимание уделяется и проблемам хранения, говорится о необходимости выявления задач, подлежащих решению для устранения трудностей.

В заключение упоминается о некоторых стремлениях, направленных на улучшение условий труда. В этом отношении уже достигнуты некоторые результаты.

" "

BENEDEK, J.: Einige Daten über die Bibliothekstätigkeit von OMKDK /Ungarische Technisch-Wissenschaftliche Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum/ in 1971

Der Bestand- und Leserverkehr der innerhalb des Organisationsrahmens von OMKDK funktionierenden, öffentlichen, wissenschaftlichen Fachbibliothek erzielte eine Rekordhöhe in 1971. Laut den Tabellen haben die Benutzer - überwiegend Ingenieure, Techniker und Facharbeiter von Industriebetrieben, Forschungs- und Entwicklungsinstituten, ferner absolvierende Studenten der Technischen Universität - 430 000 Bibliothekseinheiten gebraucht. Auch die Zahl der von den verschiedenen Bestandseinheiten hergestellten xerox-Kopien hat zugenommen.

Die Erweiterung des Bestands bekämpft die Sorgen, denen heute die meisten öffentlichen Bibliotheken gegenüberstehen, nämlich:

kräftige Zunahme der Fachliteraturproduktion und
die ständige Preiserhöhung der Fachliteratur.

In dieser Hinsicht veröffentlicht der Artikel Daten aus der Fachliteratur und beweist auch aufgrund von lokalen Erfahrungen, dass der Durchschnittspreis der Bücher gegenüber denen von 1970, um 15,68%, bei den Periodika um 24,34% höher wurde.

Der Artikel ermöglicht einen interessanten Vergleich der Daten der am meisten erweiterten 10 Fachgebiete der Akquisition und der ausgeliehenen Bücher, die 1969 innerhalb der am meisten benutzten 10 Fachgebiete erworben wurden. Weitere Tabellen zeigen die Verteilung der Akquisition nach Publikationstypen, Erwerbungsart usw.

Der Leser wird auch über einige Ergebnisse der Bibliotheksbearbeitung unterrichtet. So z.B. über die Bearbeitung der ungarischen technischen Publikationen binnen 48 Stunden, die Bestrebungen nach Ausbildung einheitlicher Katalogisierungsgrundprinzipien und über die Lage auf mechanischem Wege hergestellten Bandkataloge.

Ein Teil der von der Bibliothek veröffentlichten Publikationen ist für solche Facharbeiter und Techniker herausgegeben, die an der Produktionsarbeit unmittelbar teilnehmen, ein anderer Teil jedoch für den Gebrauch der Fachleuten auf Forscher-Niveau.

In der Veröffentlichung von immer mehreren Publikationen meldet sich die gemeinsame Arbeit von Bibliotheks- und Computer-Spezialisten.

Ein besonderer Abschnitt berichtet über Speicherungsprobleme und Schwierigkeiten verursacht durch die äusseren Magazine, sowie über die Notwendigkeit der Abmessung der daraus folgenden Aufgaben.

Der Bericht erwähnt schliesslich einige Bestrebungen deren Ziel die Verbesserung des allgemeinen Wohlbefindens in der Arbeitsstätte war. Ergebnisse sind auch auf diesem Gebiet nachzuweisen.

.o.